

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

2025

DOSSIER #23

César Lorenzana

O EMPREGO E TÉCNICAS DA MOTOSERRA

PERSPECTIVA MEDIOAMBIENTAL, SEGURIDADE E
PROCEDEMENTOS PARA A PODA, MÉTODOS ESPECÍFICOS
DE APEO DE ÁRBORES E FUNCIONAMENTO

Introducción

A **motoserra** é unha ferramenta fundamental en moitas actividades que abarcan dende a silvicultura ata a xardinaría, pasando pola construción e as situacións de emerxencia. O seu uso, non obstante, require dunha **grande responsabilidade, tanto no referente á seguridade como ao impacto ambiental**. Este documento ofrece unha **análise detallada** do emprego da motoserra, facendo fincapé nos procedementos de poda e apeo de árbores, nas partes e funcionamento da motoserra, e nas medidas de seguridade necesarias, incluíndo o uso de Equipos de Protección Individual (EPI).

Emprego da motoserra

Aplicacións da motoserra

A motoserra emprégase en diversas actividades, entre as que destacan:

- **Apeo de árbores:** O **derrubo de árbores** é unha das aplicacións máis comúns da motoserra. Esta tarefa require un **alto grao de precisión e coñecemento técnico** para realizarse de maneira segura.
- **Poda e desrame:** A poda consiste no corte das ramas das árbores, sendo esencial para o **mantemento da saúde dos mesmos, a seguridade** de estruturas próximas e **a estética** dos espazos naturais.
- **Tronzado de madeira:** Despois do apeo, a motoserra emprégase **para cortar o tronco en seccións máis manexables**, facilitando así o seu transporte e posterior procesamento.
- **Construcción e carpintería:** No sector da construción, as motosierras tamén se empregan **para cortar grandes pezas de madeira ou para demolicións controladas** de estruturas.

Tipos de motoserras

As motosierras clasifícanse principalmente en dous tipos:

- **Motoserras de gasolina:** Son as máis potentes e adecuadas para traballos intensivos e en áreas remotas, onde non hai acceso á electricidade. Estas motosierras destacan pola súa **autonomía e capacidade para realizar tarefas pesadas** como o apeo de grandes árbores.
- **Motoserras eléctricas:** Inclúen tanto as que funcionan con cable como as que funcionan con baterías recargables. Son máis **lixeriras e silenciosas** en comparación coas de gasolina, polo que son **ideais para traballos en áreas urbanas ou para tarefas menos esixentes**, como a poda de árbores pequenas.

Técnicas básicas de operación

O uso eficiente e seguro da motoserra require coñecementos e habilidades específicas. Algunhas das técnicas básicas inclúen:

- **Corte de caída ou tala dirixida:** Consiste en realizar un **corte de dirección** (tamén chamado corte de muesca) **no lado cara onde se desexa que caia a árbore, seguido dun corte de tala no lado oposto**. Esta técnica permite controlar a dirección da caída, minimizando os riscos tanto para o operador como para o entorno.
- **Desrame:** Despois de talar a árbore, procédese a cortar as ramas. Para esta tarefa é fundamental manter unha **postura estable** e evitar que a cadea toque o chan, co fin de previr accidentes.
- **Tronzado:** Trátase de cortar o tronco en **seccións máis pequenas e manexables**. Para evitar que a motoserra se quede atrapada, hai que ter en conta a tensión do tronco e realizar cortes adecuados.

Seguridade no emprego da motoserra

Equipamento de protección individual (EPI)

O uso seguro da motoserra depende en gran medida da utilización do Equipamento de Protección Individual axeitado. Entre os elementos de protección destacan:

- **Casco con visera e protectores auditivos:** O casco **protexe a cabeza de impactos**, mentres que **a visera defende a cara de posibles proxectís** e os **protectores auditivos reducen o ruído extremo** da motoserra.

- **Luvas antideslizantes:** Aseguran un bo agarre e protexen as mans de cortes e abrasións.
- **Botas con punteira de aceiro e sola antideslizante:** Estas botas protexen os pés de **obxectos pesados que poidan caer** e reducen o risco de esvaróns en superficies esvaradizas.
- **Pantalóns e chaquetas anticorte:** Estes están fabricados con materiais especialmente deseñados para **deter a cadea da motoserra en caso de contacto**, reducindo así o risco de lesións graves.

Técnicas de seguridade

Para garantir un uso seguro da motoserra, cómpre seguir certas técnicas e procedementos:

- **Postura axeitada:** Manter unha postura **firme e equilibrada** é crucial. Os pés deben estar separados á altura dos ombros, e a motoserra debe ser suxeitada con ambas as mans.
- **Mantemento da motoserra:** Antes de cada uso, é esencial **revisar que a motoserra estea en bo estado**. Isto inclúe a **comprobación da cadea, os freos, o nivel de combustible e aceite, e o funcionamento dos compoñentes**.
- **Coñecemento do entorno:** O operador debe **avaliar a área de traballo** antes de comezar o corte para identificar posibles perigos, como terreos irregulares, ramas soltas ou cables eléctricos.
- **Evitar traballar só:** Sempre que sexa posible, recoméndase **traballar en compañía doutros profesionais**. En caso de accidente, un compañeiro pode proporcionar axuda inmediata.

Prevención de accidentes

A prevención de accidentes debe ser unha **prioridade** ao empregar a motoserra. Para iso, débense seguir as seguintes recomendacións:

- **Formación:** O operador debe recibir unha **formación adecuada** no uso da motoserra, incluíndo o coñecemento das técnicas de corte e os procedementos de emerxencia.

- **Planificación:** Antes de comezar calquera tarefa, é fundamental **planificar o traballo**, identificando os riscos potenciais e establecendo un plan de acción en caso de emerxencia.
- **Evitar a fatiga:** Traballar cunha motoserra pode ser fisicamente esixente. É importante **tomar descansos regulares** para evitar a fatiga, que pode provocar erros e accidentes.

Impacto medioambiental do emprego da motoserra

Deforestación e Perda de Biodiversidade

O uso irresponsable da motoserra pode contribuír significativamente á deforestación, especialmente en áreas vulnerables. A **tala indiscriminada de árbores** non só reduce a cantidade de árbores, senón que tamén afecta a biodiversidade, destruindo o hábitat de moitas especies.

Erosión do Chan

A tala de árbores sen unha planificación adecuada pode levar á **erosión do chan**. As árbores axudan a manter a estabilidade do chan; sen eles, o chan pode ser facilmente arrastrado pola auga e o vento, o que degrada a terra e reduce a súa capacidade para soste vida vexetal e animal.

Contaminación por ruído e emisións

As motoserras, especialmente as de gasolina, **xeran ruído e emisións contaminantes**. O ruído pode perturbar a fauna local, mentres que as emisións de gases como o monóxido de carbono e os hidrocarburos contribúen á contaminación do aire.

Técnicas de tala sustentable

Para mitigar o impacto ambiental, é vital **empregar técnicas de tala sustentable**. Isto inclúe a **tala selectiva**, na que só se cortan certos árbores, permitindo que o bosque se rexenere. Ademais, o uso de motosierras eléctricas ou con batería pode reducir a contaminación por ruído e as emisións.

Procedementos recomendados para o emprego da motoserra

Preparación antes do uso

Antes de comezar a utilizar a motoserra, débense seguir certos pasos de preparación:

- **Inspección do equipo:** Revisar a motoserra para asegurarse de que todas as pezas estean en bo estado, a cadea estea afiada e tensa correctamente, e que haxa suficiente combustible e aceite.
- **Avaliación da área de traballo:** Identificar posibles perigos no entorno, como **ramas soltas, terreo inestable ou a proximidade de edificios ou cables eléctricos**.
- **Uso do EPI:** Asegurarse de que todo o equipo de protección persoal estea **correctamente colocado e en bo estado**.

Técnicas de corte axeitadas

Durante o uso da motoserra, é importante empregar as técnicas de corte axeitadas para minimizar os riscos e aumentar a eficiencia:

- **Corte de árbores:** Realizar cortes de dirección precisos para controlar a caída da árbore e evitar danos a propiedades ou a outras persoas.
- **Desrame:** Comezar polas ramas máis pequenas, movéndose sistematicamente cara ás ramas máis grandes. Manter sempre unha posición estable e segura.
- **Tronzado:** Realizar os cortes en seccións manexables, evitando cortes cegos que poden atrapar a motoserra.

Mantemento post-uso

Despois de cada uso, é fundamental realizar un mantemento adecuado da motoserra:

- **Limpeza:** Retirar residuos de madeira e sucidade da cadea e outras partes da motoserra.
- **Afiado da cadea:** Manter a cadea afiada é crucial para un corte eficiente e seguro. Recoméndase afiar a cadea despois de cada uso intensivo.
- **Almacenamento:** Gardar a motoserra nun lugar seco e seguro, fóra do alcance dos nenos e persoas non autorizadas.

Manexo de emerxencias

En caso de accidente ou emerxencia, é vital ter un plan de acción:

- **Primeiros auxilios:** Todo operador de motoserra debe ter **coñecementos básicos de primeiros auxilios** e contar cun botiquín de primeiros auxilios no lugar de traballo.
- **Comunicación:** En traballos en áreas remotas, é esencial **ter un medio de comunicación dispoñible** para solicitar axuda en caso de emerxencia.
- **Parada de emerxencia:** Coñecer e practicar o uso do freo de cadea e outros dispositivos de parada de emerxencia da motoserra.

Métodos específicos de apeo de árbores

O apeo de árbores é unha das tarefas máis complexas e perigosas que se poden realizar cunha motoserra. Require un coñecemento profundo das técnicas de corte, así como unha comprensión detallada das condicións do entorno. A continuación, describen algúns dos métodos máis comúns de apeo de árbores.

Corte de talón ou corte de apoio

Este método emprégase cando se quere **derrubar unha árbore nunha dirección determinada**. Consiste en realizar un corte de muesca no lado da árbore onde se quere que caia e, a continuación, realizar un corte de tala no lado oposto, un pouco por riba do corte de muesca. Este método **axuda a controlar a dirección da caída** e minimiza o risco de que a árbore caia en direccións inesperadas.

Corte de abatido

Este é outro método común de apeo que implica a realización de **dous cortes principais: un corte de muesca e un corte de tala**. O corte de muesca, realizado no lado onde se desexa que caia a árbore, determina a dirección da caída. O corte de tala, realizado no lado oposto, permite que a árbore comece a caer na dirección desexada.

Método de tala por seccións

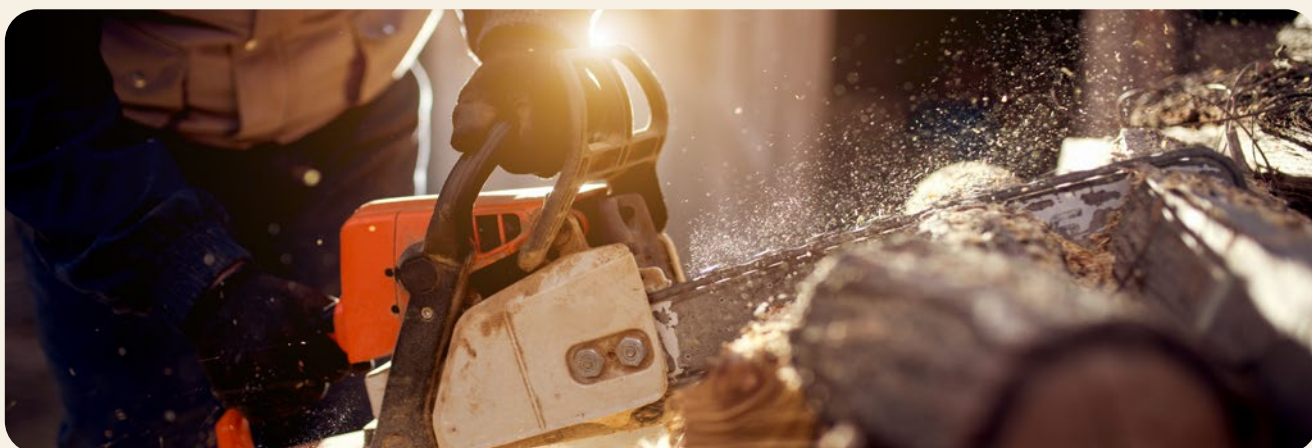
Este método úsase principalmente en áreas urbanas ou en espazos onde non hai suficiente espazo para deixar caer unha árbore enteira. Implica cortar a árbore por seccións, comezando pola parte superior e baixando gradualmente. Este método require unha planificación coidadosa e a miúdo necesita o uso de cordas e sistemas de poleas para controlar o descenso das seccións cortadas.

Método de tala controlada con cordas

En situacións onde a árbore debe ser derrubada cunha precisión extrema, pódese empregar o método de tala controlada con cordas. Este método implica o uso de cordas e sistemas de poleas para guiar a árbore mentres cae, asegurándose de que caia exactamente na dirección desexada. Este método é especialmente útil en áreas urbanas onde as árbores están próximas a edificios ou outras infraestruturas.

Consideracións medioambientais no apeo de árbores

O apeo de árbores, cando non se realiza de maneira responsable, pode ter un impacto ambiental significativo. Para minimizar este impacto, é importante **empregar prácticas de tala sustentable, como a tala selectiva e a reforestación**. Ademais, débese evitar a tala en zonas de alta biodiversidade ou en áreas que desempeñan un papel importante na estabilidade ecolóxica da rexión.

Partes da motoserra e funcionamento

A motoserra é unha máquina complexa composta por varias partes que traballan xuntas para proporcionar unha ferramenta potente e eficiente para cortar madeira. Comprender as diferentes partes e o seu funcionamento é esencial para o uso seguro e eficaz da motoserra.

Partes principais da motoserra

- **Motor:** O motor é o corazón da motoserra, responsable de xerar a potencia necesaria para facer funcionar a cadea de corte. Nos modelos de gasolina, o motor é de combustión interna, mentres que nos modelos eléctricos é un motor eléctrico.
- **Cadea de corte:** A cadea é a parte da motoserra que realiza o corte. Consiste nunha serie de elos de corte e elos de transmisión que se moven ao redor da barra guía a gran velocidade. **A cadea debe estar afiada e ben tensa para funcionar correctamente.**
- **Barra guía:** A barra guía é unha peza metálica alongada que sostén a cadea de corte e guía o seu movemento. A lonxitude da barra guía varía segundo o modelo de motoserra e o tipo de traballo que se realice.
- **Freno de cadea:** O freno de cadea é un mecanismo de seguridade que **detén a cadea inmediatamente en caso de retroceso ou situación de perigo.** Normalmente, o freno de cadea é activado por un protector de man dianteiro que o operador empuxa coa man esquerda.
- **Depósito de combustible e aceite:** Nos modelos de gasolina, hai dous depósitos: un para o combustible e outro para o aceite de lubricación da cadea. **O aceite de cadea é fundamental para reducir o desgaste e o sobrequeamento da cadea.**
- **Pistola de gatillo:** A pistola é a parte da motoserra que o operador sostén con ambas as mans. O gatillo, situado na parte traseira da pistola, controla a velocidade do motor e, por tanto, a velocidade da cadea.

Funcionamento da motoserra

A motoserra funciona mediante a combustión dun motor que impulsa a cadea de corte ao redor da barra guía. Nos modelos eléctricos, un motor eléctrico realiza esta función. A cadea de corte, composta por elos afiados, corta a madeira mentres se move a gran velocidade ao redor da barra guía. **O operador controla a motoserra mediante a pistola e o gatillo, axustando a velocidade e a dirección do corte.**

Un elemento esencial no funcionamento da motoserra é a **lubricación da cadea.** O aceite de cadea é bombeado automaticamente desde o depósito ao longo da barra guía para garantir un movemento suave da cadea e reducir o desgaste e o sobrequeamento.

Partes da cadea da motoserra

A cadea é un dos compoñentes máis críticos da motoserra e está formada por diferentes partes que traballan xuntas para cortar a madeira. A continuación, descríbense as principais partes da cadea:

- **Elos de corte:** Son as partes da cadea que realmente cortan a madeira. Están equipados con pequenos dentes afiados que penetran na madeira.
- **Elos de conexión:** Conectan os elos de corte entre si, permitindo que a cadea se mova ao redor da barra guía. Estes elos non teñen función de corte, pero son esenciais para a integridade estrutural da cadea.
- **Elos de transmisión:** Son os elos que se axustan ás ranuras da barra guía e permiten que a cadea se mova ao redor da mesma. Estes elos tamén transmiten a potencia do motor á cadea.
- **Remachados:** Os remachados son os puntos onde os elos de corte e os elos de conexión están unidos. Estes puntos deben ser fortes e duradeiros para resistir a tensión do corte.
- **Limitador de profundidade:** Cada elo de corte ten un limitador de profundidade que determina a cantidade de madeira que o dente de corte pode retirar nunha pasada. O axuste correcto do limitador de profundidade é esencial para o rendemento óptimo da cadea.

Equipos de protección individual (EPI)

O uso da motoserra presenta unha serie de riscos, polo que **é fundamental empregar Equipos de Protección Individual (EPI)** para reducir o risco de lesións. A continuación, descríbense os principais elementos do EPI que deben empregarse:

- **Casco de protección:** Protexe a cabeza contra golpes de ramas ou outros obxectos. Moitos cascos veñen equipados con viseras e protección auditiva.
- **Protección Auditiva:** A motoserra produce un ruído intenso que pode danar os oídos. É necesario empregar tapóns ou orellas de protección para evitar lesións auditivas.
- **Gafas de Seguridade ou Viseira:** Protexe os ollos contra po, anacos de madeira e outros restos que poidan saltar durante o corte.
- **Luvax anticorte:** Fabricadas con materiais resistentes aos cortes, estas luvax protexen as mans contra lesións provocadas pola cadea.
- **Pantalóns anticorte:** Están feitos con fibras especiais que, en caso de contacto coa cadea, se enredan nela e detéñena, reducindo o risco de lesións graves nas pernas.
- **Botas de seguridade:** Deben ter unha punteira de aceiro e unha sola antideslizante. As botas protexen os pés de posibles caídas de obxectos pesados e melloran a estabilidade do operador.

Conclusión

O uso da motoserra **é esencial en moitas actividades industriais e de mantemento de áreas verdes**. Non obstante, o seu uso implica riscos significativos tanto para o operador como para o medio ambiente. Para garantir a seguridade e minimizar o impacto ambiental, **é fundamental que os operadores estean ben formados, que se utilicen as técnicas adecuadas de corte e que se empreguen os Equipos de Protección Individual (EPI) necesarios**.

Así mesmo, **é esencial considerar as técnicas de tala sustentable** para preservar os recursos naturais e a biodiversidade. A comprensión do funcionamento da motoserra e das súas partes permite un uso máis eficiente e seguro, asegurando que a ferramenta poida utilizarse de maneira responsable e efectiva en cada tarefa.

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

